

— Indra Sprance

Novītušas

Pirms gada, 28.maijā, Valdis Zatlers ierosināja atlaist Saeimu un pielikt punktu šauru personu grupu varai Latvijā. Vai rezultāts ir sasniegts?

MAJPUKĪŠU revolūcija – kad tad tas ir bijis? Nesaprašanā pārvaicā teju visi uzrunātie politiķi, kad aicinu uz sarunu par to, kas noticis gada laikā kopš Valda Zatlera rikojuma nr.2. Izņēmums ir tikai pats Zatlers, no kuram dāvinātajiem puķu pušķiņiem pērn maijā arī radās šis apzīmējums. Vārds politikas vidē nav iesakņojies, un tas šķiet gana simboliski.

Par to, kādi bija Zatlera rikojuma motīvi – cīņa pret oligarhu patvaļu vai vēss aprēķins pirms sakāves prezidenta vēlēšanās –, šķēpi tiek laužti joprojām. Tomēr būtiskāks ir jautājums par rezultātu. Vai Zatlera piesauktā ļaunuma sakne, kas šķir varu no sabiedrības, ir izravēta un 11.Saeima tagad piedāvā atklātāku un godīgāku politiku?

Saeimas ārkārtas vēlēšanas pērn septembrī no parlamenta izslaucīja oligarhus Andri Šķēli un Aināru Šleseru, bet to pārstāvētās partijas nolēma pašlikvidēties, vēl pirms valsts iztiesāja no tām trekno gadu vēlēšanās

nelikumīgi pārtērētos aģitācijas izdevumus. Šlesers tagad visu uzmanību veltot savai ģimenei, par Šķēles gaitām nojaušams vien no ziņām par viņa biznesa impērijas aktivitātēm. Abi atbildēt uz *Ir* jautājumiem raksta gatavošanas laikā atsakās. Tiešā veidā ietekmi uz varas lēmumiem AŠ2 ir zaudējuši, kaut reģionos šo partiju biedri joprojām tur politiskās varas grožus un lūko, kā tos saglabāt pēc vēlēšanām nākamgad.

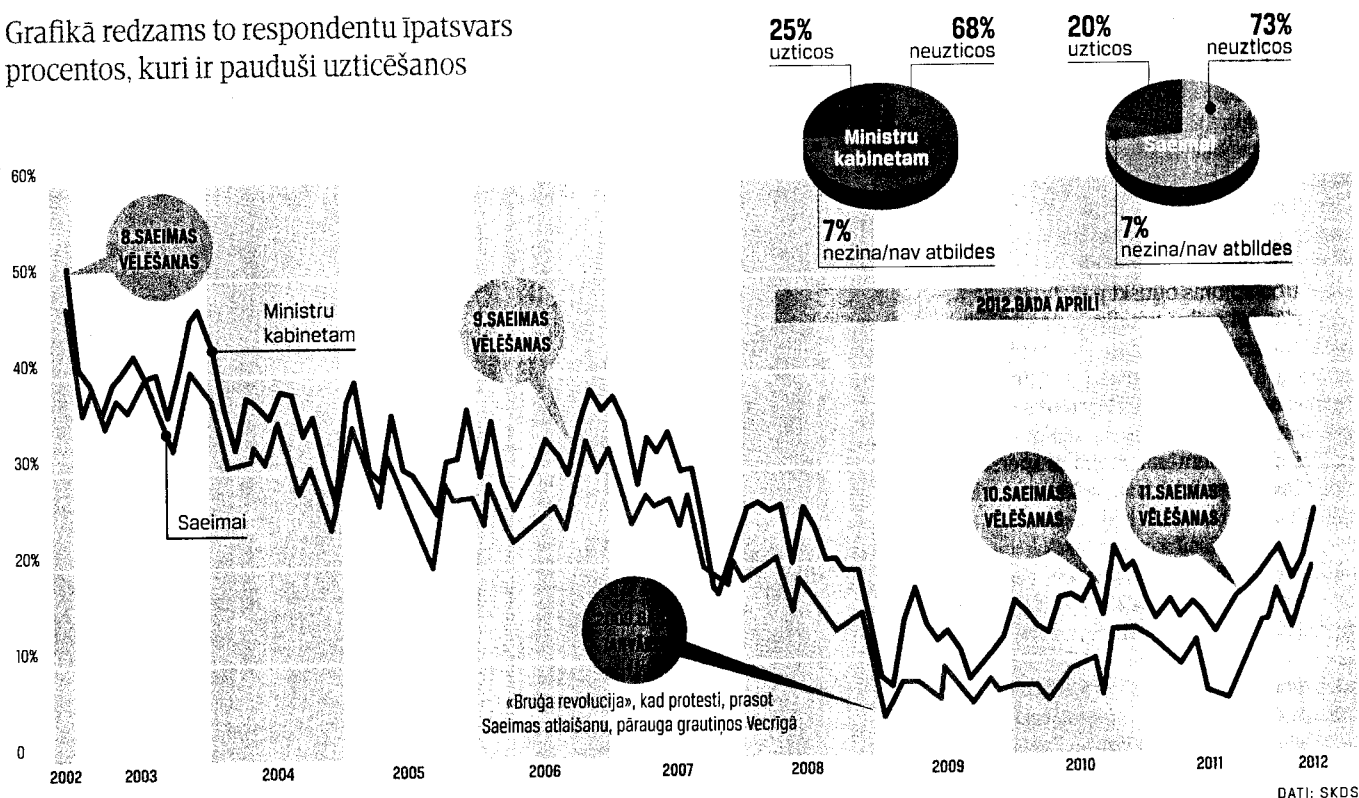
Par Aivara Lemberga ietekmes zaudēšanu gan nevar runāt ar līdzīgu pārliecību. Sazināties ar viņu *Ir* neizdodas, taču vairāki pašreizējās «tiesiskuma koalīcijas» lēmumi liek domāt, ka dažādās tiesvedībās aizņemtais Ventspils saimnieks nav zaudējis savus sakarus politiskajā elitē.

RŪGTUMIŅŠ PALICIS

«Ātrāk!» pērn 26.maija pēcpusdienā, neapmierināti piecērtot kāju, žurnālistus steidzināja 10.Saeimas priekšsēdētāja Solvita Āboltiņa. Saeima tikko bija izglābusi Šleseru no kratišanas, taču *Vienotības* vadītāja komentēja: jā, problēmas tiesiskuma jautājumos esot, bet citādi ar 10.Saeimu viss ir kārtībā! ▶

UZTICĒŠANĀS LĪMENIS SAEIMAI UN VALDĪBAI

Grafikā redzams to respondentu īpatsvars procentos, kuri ir pauduši uzticēšanos

Pēc pārliecinošas uzvaras Saeimas vēlēšanās *Vienotība* kopā ar zaļzemniekiem bija tik labi sastrādājusies, ka divas dienas vēlāk Zatlēra ierosinājumu atlaist Saeimu uztvēra kā apdraudējumu gana ērtajai dzīvei. Kaut arī vēlāk *Vienotība* publiski pievienojās lēmuma atbalstītājiem, Āboltiņa tagad neslēpj: «Rīkojums nr.2 bija tiešā veidā vērstis pret *Vienotību*. Zatlērs nepateica to, ka [10.Saeimā] ir dažādi politiķi, viņš vienkārši pateica, ka viss parlaments ir sliktis.» Toreizējā un tagadējā Saeimas spikere uzskata: «gada laikā ir skaidri izgaismojies, ka tie iemesli, kuri tika minēti, atlaižot parlamentu, nebija vienīgi un ka daudz svarīgākie ir bijuši pilnīgi citi iemesli. Tas, manuprāt, ir radījis ļoti lielu vilšanos cilvēkos – par to, kam tad isti bija vajadzīgas šīs pārmaiņas un kādas tās reāli ir.»

Raugoties uz 11.Saeimas sastāvu, Āboltiņas rūgtums ir saprotams – pēc ārkārtas vēlēšanām parlamentā vairākumu ieguva spēki bez tiesas oligarhu ietekmes, bet *Vienotības* deputātu soliņš bija krietni sarucis.

Zaļo un Zemnieku savienība pēc vēlēšanām netika iekļauta valdībā, taču no tā nevar izdarīt secinājumus par pilnīgu ietekmes zudumu. Tam ir vairāki apstiprinājumi, šeit aplūkosim dažus spilgtākos no tiem.

OLŠTEINA FAKTORS

Valdības koalīcijas partijām parlamentā formāli ir tikai 50 deputātu balsis, jo vēl pirms Saeimas sanāksšanas no Zatlēra Reformu partijas atšķēlās seši deputāti Klāva Olšteina vadībā. Lai gan Olšteins dievoties, ka viņam

«nav nekādu attiecību ar Šleseru, Šķēli vai Lembergu», deputātu grupas priekšvēlēšanu reklāmas kampaņas finansējums nav skaidrs, bet īstenotāju pēdas ved veco oligarhu vizīdā. Olšteins pats atzīst, ka sapņojot par tādu vīru atgriešanos politikā kā ekspremjers Ivars Godmanis un Jānis Jurkāns. Abu saistība ar Šlesera partiju LPP/LC esot tikai sakritība – pēc Olšteina domām, Saeimā «katastrofāli trūkst politiku, kas spētu kvalitatīvi diskutēt par ekonomiskajiem jautājumiem», un viņš līdzīgi cerot arī uz Einara Repšes atgriešanos.

OPOZĪCIJA NAV NĀVE

Vienotība joprojām uzskata ZZS kā sadarbības partneri nākotnē, jo ar to nostrādāts ne vienā vien valdībā, kopīgi iznests viss ekonomiskās krīzes smagums, saka premjers Valdis Dombrovskis. Iespējams, tieši ZZS deputātiem Āboltiņa var teikt paldies par apstiprināšanu jaunās Saeimas priekšsēdētājas amatā pēc tam, kad koalīcijas publiski solītais atbalsts Zatlēram tika izgāzts. Var tikai minēt cenu, kas par to jāmaksā.

«Es domāju, ka no mums kā opozīcijas partijas ir daudz vairāk atkarīgs nekā tad, ja mēs būtu valdībā,» apmierinātību neslēpj ZZS Saeimas frakcijas vadītājs Augusts Brīgmanis.

Vairāki fakti liek domāt, ka tā varētu būt tiesa. Opozīcijā esošā ZZS tomēr atbalstīja pašu daudz kritizēto fiskālās disciplīnas likumu, preti, iespējams, saņemot solījumus neaizmirst par ZZS un reģionālo partneru

kontrolētajām Ventspils, Jelgavas, Liepājas un Līvānu pašvaldībām, dalot finansējumu ceļu remontdarbiem, kā arī risinot jautājumus par arodskolu finansējumu.

Pasažieru vilciena valde, ko vairo pārāk dārgā vilcieni iepirkuma kļūdās, nomainīta pret jaunu, taču tajā līdzās *Vienotības* eksministram Aigaram Štokenbergam darbojas arī savulaik no ZZS saraksta startējušā Silvija Dreimane.

Divaina situācija izveidojusies arī ar grozījumiem Kriminālprocesa likumā, kuri juridiski sakārtotu prokuroru tiesības pievienot krimināllietās papildu pierādījumus, to skaitā no tiesvedībām ārvalstīs. Piemēram, mūsu prokuratūra varētu izmantot dokumentus no Anglijas tiesas, kas pašlaik cenšas noskaidrot Aivara Lemberga patiesos īpašumus. Saeimā tuvojas finišam Kriminālprocesa likuma labojumi, un būtu iespējams pieņemt arī attiecīgo priekšlikumu, taču koalīcija to negrasās darīt. Idejas autors, *Vienotības* deputāts un krimināltiesību eksperts Andrejs Judins skaidro, ka tomēr ir pārdomājies – nebūtu labi likuma grozījumus piemērot vienai konkrētai lietai, un viņš neatbalstot to iekļaušanu likuma piedēvēj lasījumā, kaut arī prokuratūra atzīst – šie grozījumi nav nekas principiāli jauns un būtībā nozīmē «jau eksistējošas kārtības tiešu un nepārprotamu nostiprināšanu likumā».

VECA MĪLESTĪBA NERŪS

Vēsturiski labas attiecības, kas savulaik iezīmējās arī «stipendiātu sarakstos»,

Lembergam bijušas ar vēl vienu pašreizējās koalīcijas partneri – Nacionālajā apvienībā ietilpstošajiem *Tēvzemei un brīvībai/LNNK* politiķiem. Arī pašreizējo tieslietu ministru Gaidi Bērziņu prokuratūra 2007.gadā pratināja stipendiātu lietas ietvaros. Tieslietu ministra amats ir viens no tiem, kas iekrīt oligarhu interešu sfērā – tas sniedz ietekmi Uzņēmumu reģistrā un var noderēt juridiskajā karā, kas turpinās par īpašumtiesībām Ventspils tranzītbiznesā. Tiesa, Raivis Dzintars jebkādu apvienības sadarbību ar Lembergu noliedz.

TESTS AR OSTĀM

Sāk izskatīties, ka krāsa izbalē arī Zatlera novilktajai «sarkanajai līnijai» pret Lemberga kontrolēto ZZS. Neoficiāla informācija liecina, ka daži Zatlera Reformu partijas valdes locekļi gada sākumā tikušies ar Lembergu, lai pārrunātu jutīgo ostu reformu. Vēlmi panākt lielāku ostu caurskatāmību skaļi pieteica tieši ZRP, taču tagad šis oligarhu intereses skarošais jautājums ir noklusis bez rezultāta, un pie izslēgta diktofona koalīcijas politiķi atzīst – «dažādo interešu dēļ» sarunas ir nonākušas strupceļā.

Iespējams, tā ir sakritība, taču norimusi ir arī atsevišķus ZRP biedrus nomelnojošā kampaņa oligarhiem pietuvinātajos medijos. Paši ZRP biedri gan noliedz, ka viedokļu

«Tiesiskuma koalīcijas» lēmumi liek domāt, ka Lembergs nav zaudējis sakarus politiskajā elitē

saskaņošana ar Lembergu notikusi – viņuprāt, izmaiņas ostās nobremzējusi *Vienotība*. To savā ziņā apstiprina Solvita Āboltiņa. Jautāta, kāpēc ir apklusušas runas par ostu reformu, viņa atbild ar pretjautājumu: «Nu, kas mums būtu jādara ar ostām?» un smeļot apgalvo, ka ar ostām viss ir kārtībā. Pēc tam precizē: jautājums nav vienkārši risināms, *Jaunais laiks* ar to nodarbojies jau kopš ienākšanas politikā, un tieši tā dēļ kritusi Repšes valdība. «Tas nenozīmē, ka mēs nevēlamies to risināt, tikai mēs nevēlamies

veltīt procesu tikai procesa pēc. Es šobrīd neredzu to piedāvāto reālo risinājumu,» saka Āboltiņa.

«Manas optimistiskākās prognozes bija, ka rikojuma nr.2 pozitīvā vilkme būs aptuveni pusgada garumā, bet mēs faktiski redzam – gada garumā. Tātad efekts ir,» gandarījumu pauž eksprezidents Zatlers. Gada laikā patiešām ir izdarītas vairākas lietas, kas iepriekš nebija iedomājamas – teju pēc desmit gadus ilgas vilcināšanās pieņemts sākumdeklarācijas likums, ieviesta atklāta balsošana Saeimā par virkni amatpersonu, uz Saeimas atlaišanas viņa KNAB ticis pie profesionālāka priekšnieka. Taču šķiet, ka temps sāk apsīkt. Simboliski – martā Dombrovska koalīcijai neizdevās Saeimā panākt atbalstu Satversmes grozījumiem, kas turpmāk ļautu bez Saeimas atļaujas veikt kratīšanu pie deputātiem un paredzētu atklātu balsojumu par Valsts prezidentu un Satversmes tiesas tiesnešiem.

Sabiedrības acīs uzticība valdībai un Saeimai tomēr pamazām sāk pieaugt, liecina SKDS dati. Vai tā iemesls ir pakāpeniska atgūšanās no ekonomiskās krīzes, vai politiķu darba augļi jaunās politikas īstenošanā – pagaidām ir pārāgri secināt. Turklāt SKDS vadītājs Arnis Kaktiņš aicina saskatīt izmaiņu kontekstu, jo kāpums ir no «ļoti, ļoti, ļoti sliktiem rezultātiem uz ļoti sliktiem». ●